

HANS JONSSON

**Neman*, *véμω* och radikalt **nem-*

Det centrala i framställningen nedan gäller förhållandet mellan det germanska verbet **neman*, som gett isl. *nema*, fsv. *nimma*, got. *niman*, fht. *neman* (varav ty. *nehmen*) osv. och det grekiska verbet *véμω* 'utdelar'. Vanligen anses det germanska verbet rotsamhörigt med det grekiska. Se bl.a. Pokorny och LIV, de etymologiska ordböckerna av Chantraine, Fraenkel, Kluge, Lehmann, Meillet och Encyclopedia of Indo-European Culture (s. 564). Tveksamhet rörande rotsläktskapen uttrycker vissa etymologer, t.ex. Beekes. Ett klart avståndstagande möter hos Bjorvand & Lindeman 2001.

Rimligen gäller det en omotiverad oenighet i den etymologiska diskussionen. Emmanuel Laroche's mästerliga avhandling från 1949 om betydelseförhållanden, historiska och synkrona, hos grek. *véμω* och den ordfamilj där detta verb är centrum borde en gång för alla ha avgjort frågan: går germ. **neman* och grek. *véμω* tillbaka på samma rot **nem-*?

Denna korta uppsats har som främsta uppgift att presentera Laroche 1949 och peka på avhandlingens slutsatser. Därvid blir det, med tanke på frågan om rotsamhörighet mellan **neman* och *véμω*, aktuellt att (a) närmare undersöka betydelsen och betydelseutvecklingen hos germ. **neman*

Jonsson, H., professor emeritus, Lund. "**Neman*, *véμω* and radical **nem-*". *ANF* 128 (2013), pp. 5–15.

Abstract: The etymological relation between Germanic **neman* 'take' (> Icelandic *nema*, Gothic *niman*, German *nehmen* etc.) and Greek *véμω* 'distribute' is frequently discussed. Like many others, I will address the question: Do these verbs belong to the same root **nem-* or to different homonymous roots? Mainly accepting the analyses of Emanuel Laroche (1949), I take the following standpoints: Radical connection between Germanic **neman* 'take' and Greek. *véμω* 'distribute' is impossible. That is obvious from a closer investigation of the meaning of *neman* compared to the meaning of *véμω* and, not least, to that of *νομήω*; the latter is a parallel derivation of the same **nem-* as *véμω*. Moreover, it can't be ruled out that **nem-* in **neman* is a transformation of **em-* 'take' in Italic languages (lat. *emo* etc.) and in Celtic and Balto-Slavic languages. I also discuss the following words in Indo-European dialects: Sanscrit *nāmati* 'bows', *namas* 'token of respect', Avestian *nəmati* 'loan', Lithuanian *nuoma*/Latvian *nuoma* 'leashold, rent' and lat. *nemus* 'wood'. I address the question whether there is radical connection between these and Greek *véμω*. The tentative answer is: most probably not.

Keywords: indo-european root, root meaning, base meaning, development of meaning.

(b) granska diskussionen huruvida **nem-* i **neman* kan vara en ombildning av **em-* i det indoeuropeiska verb som föreligger i lat. *emo* 'tar'.

Detta sker i kapitel 1. I kapitel 2 belyses mycket tentativt och kort andra fall av till synes radikalt indoeuropeiskt **nem-*.

1 Germanska **neman* och grekiska *véμω*

I var sitt avsnitt behandlas här germ. **neman* (1.1) och grek. *véμω* (1.3) ur huvudaspekten: är de germanska och grekiska verben rotsamhöriga? För svaret på den frågan har åtminstone teoretiskt förhållandet mellan germ. **neman* och lat. *emo* (1.2) relevans.

1.1 Germanska **neman*

Betydelseområdet hos ty. *nehmen* är en lämplig utgångspunkt vid semantisk analys av germ. **neman*. I stort är *nehmen* representativt för det germanska verbet i sin helhet.

I stora drag utgör *nehmen* en synonym till svenskans *ta*. I regel kan *nehmen* direkt översättas med 'ta'. Den innehållsliga överensstämmelsen kan omedelbart förklaras med att *ta* undanträngt fsv. och ä. nysv. *nimma* 'ta'. Nord. **taka* har överhuvud inskränkt användningen av germ. **neman* (fsv. *nimma*, isländska *nema*, norska *nemma*, danska *nemme*) för att i svenskt riksspråk helt ha utplånat verbet. En medelbar eller underliggande förklaring till expansionen av **taka* på bekostnad av **neman* bör vara en omfattande synonymitet redan i starten.

Nord. **taka* ställs allmänt samman med got. *tēkan* 'beröra'. I artikeln *taga* i SAOB finner man också användningar som *ta på något* under moment I 1, medan betydelsen 'gripa om något, fatta något (med handen eller händerna)' behandlas i moment I 2, vars betydelse direkt eller indirekt ligger till grund för all annan användning av verbet. Se den utförliga och väl strukturerade artikeln i SAOB.

Mot *taga* moment I 2 med handrörelsen 'gripa' som ofördunklat semantiskt innehåll svarar t.ex. *etwas mit der Hand nehmen*. Mot *taga* moment I 3 med gripandet fördunklat svarar t.ex. *Last auf den Schultern nehmen* 'ta en börda på ryggen' och en mängd oegentliga eller bildliga eller helt förbleknade användningar (i synnerhet i stående fraser) av ett fördunklat eller försvunnet gripande, t.ex. *die Treppe in grossen Sprüngen nehmen* 'ta trappan i långa språng', *einem in Dienste nehmen* 'ta någon i

sin tjänst, anställa någon', *ein Bad nehmen* 'ta ett bad'. Motsvarigheter till under *taga* i särskilda moment redovisade specialfall av I 3 eller I 2 utgör vidare *einen beim Kragen nehmen, einen gefangen nehmen* 'ta någon i kragen, ta någon till fånga' (se *taga* I 4); *einem sein Velociped nehmen* 'ta någons cykel' (se *taga* I 5); *nehmen Sie es so* 'tar Ni det på det viset, uppfattar Ni det så' (se *taga* I 6); *Anfang, ein Bad, Deckung nehmen* 'ta en början, ta ett bad, ta betäckning'. Jag nöjer mig med dessa exempel på överensstämmelse mellan ty. *nehmen* och sv. *ta*.

Benveniste (1973: 66–70) betraktar 'ta emot' inte 'gripa med händerna och föra till sig eller med sig osv.' som betydelsekärnan hos germ. **neman* (och tar detta som tecken på att **nem-* i **neman* är identiskt med **nem-* i grek. *véμω*). Han stödjer sig på got. *niman*, hos vilket 'motta' enligt honom är den vanligaste betydelsen. Häremot kan invändas att 'motta' framför allt är betydelsen hos sammansättningarna *atniman, andniman* (se Lehmann 1986). Det väsentliga i sammanhanget är dock att den variation 'ta' : 'motta' som möter hos got. *niman*, och hos germ. **neman* överhuvud, har en perfekt parallell hos ett verb som *ta*. Ett verb för 'ta' uppvisar nog egentligen per automatik även betydelsen 'motta'.

Szemerényi (1989) framhåller också det orimliga i att starta med betydelsen 'motta' hos germ. **neman*, samtidigt som han klart visar att Wulfilas översättning av grek. *κληρονόμος* med got. *arbi-numja* inte har något bevisvärde för det germ. verbets grundbetydelse (och därmed för det semantiska förhållandet mellan *véμω* och **neman*). *Arbi-numja* är bildat till *arbi niman* 'ärva' i sin tur inspirerat av grekiska *κληρονόμος* 'får sin ärvda del eller lott', där det grek. verbet är medium svarande till aktivt *véμω* 'utdelar' och 'tilldelar' med 'tilldelar' som utvecklingsvariant av 'utdelar'. Denna speciella användning av got. *niman* i betydelsen 'motta, få' är i linje med den ovan behandlade betydelsevarianten 'motta' hos det gotiska (och germanska) verbet och rubbar inte grundbetydelsen 'gripa, ta'. Lika lite kan *arbi niman* tas som intäkt för historisk semantisk släktskap mellan germ. **neman* och grek. *véμω*.

1.2 Latin *emo* osv.

I italiska, keltiska och balto-slaviska språk uppträder en med **nem-* i germ. **neman* morfologiskt och semantiskt närstående verbstam **em-*:

Lat. *emo* 'köper, förvärvar', i fornlat. även 'ta'; även i sammansättningarna *per-imo* 'i grunden förstör el. utplånar, eg. tar bort', *promo* (**pro-emo*) 'borttar, bortför', *sumo* (**sub-emo*) 'tar, lägger beslag på'. – Oskiska **em-* i *pertunum*, inf. "perimere" (se ovan), *pert-emust*, 3. sg.

fut. ”inhibuerit” (dvs. ’skall avstyra, eg. ta bort’), umbriska *emantur*, 3. pl. pres. konj. ”accipiantur” (dvs. ’må mottagas’).

Fir. *ar-fo-em* ’ta, motta’.

Lit. *imù, i ti* ’ta’, i presens äv. (*j*)*emù, jemù, jamù*; lett. *nêmu* (dvs. *nj-*), *nêmt* ’ta’ (den vanlig formen), vid sidan av *jêmu, jêmt*; kyrkslav. *imq, jêti* ’ta bort’.

J-formen i lett. och lit. förklarar Fraenkel (1962–65: 185 ff.) som uppkommen ur **em-* i hiatus, medan den lett. *nj*-formen ses som kontamination av balt. *j*-form och en motsvarighet till germ. **neman*.

Laroche (1949: 260) vill se **em-* som utgångspunkt för **nem-* i germ. **neman*. Med hänsyn till att **em-* anträffas i latin och andra italiska språk samt i keltiska och balto-slaviska språk är roten rätt väntad också i germanska språk. Hans härledning, efter andra, av **nem-* ur negerande **ni* + **em-* är obegriplig. Bättre om än mycket spekulativt är förklaringsförsöket hos Szemerényi (1989: 368): germ. **neman* är utlöst ur **ga-neman*, i sin tur ett felupplöst **gan-eman* efter mönster av got. *ga-qiman* osv. (jämför Bjorvand & Lindeman 2000 under *nem*).

Något slag av samband **neman – emo* är lockande att se. Dels på grund av fonologisk och semantisk likhet, dels med tanke på att **neman* s.a.s. fyller i där motsvarighet till lat. *emo* väntas. Jag vill med många tro att **nem-* på något sätt är sekundärt till **em-*.

1.3 Ordgruppen *véμω*

Som redan sagts utgör detta avsnitt ett referat av Emmanuel Laroche’s avhandling från 1949 behandlande det grekiska verbet *véμω*. Avhandlingen är på 271 sidor och referatet kan ingalunda göra full rättvisa åt denna synnerligen skarpsinniga och gedigna ordstudie. Det har till uppgift att markera de drag i det grekiska verbets betydelse och betydelseutveckling som kommer fram i Laroche’s avhandling och rimligen definitivt avgör frågan om förhållandet mellan grek. *véμω* och germ. **neman*.

Laroche följer det grekiska verbet *véμω* genom de uppställda epokerna 1. Homeros, 2. Lyriken och den begynnande prosan mellan Homeros och den klassiska attiskans uppkomst, 3. Den klassiska attiskan, 4. Postklassisk grekiska, koine.

Hos Homeros används aktivt *véμω* i betydelsen ’utdelar’. Det gäller en uppsatt persons utdelning av mat eller dryck till en krets samt i ett fall metaforiskt, med betydelsen ’utdelar ödeslotter till människorna’, med Zeus som subjekt. Dessutom möter med absolut användning betydelsen

'driver sin hjord' som ligger närmare vederbörande grundbetydelse än det senare väl belagda 'för i bet' (se nedan).

Medium *véμομαι* har hos Homeros inte den i första hand väntade betydelsen '*tilldelar sig själv' utan används

- (a) om person, med stycke jord som objekt: 'nyttjar', även övergående i bet. 'äger, har'.
- (b) om tamdjur 'betar' i absolut användning eller med det förtärda, men även betesmark som objekt.

Under period 2 förändras verbets innehåll en hel del. I aktivum lever den homeriska betydelsen 'utdelar' kvar men får stark konkurrens av nyanserna 'fördelar' och 'förlänar' (med gudarna som subjekt, särskilt Zeus som fördelare eller förlänare av ödeslotter till människorna). Sekundärt uppkom härur betydelsen 'styr, administrerar; behärskar'. Av särskilt intresse i en diskussion om förhållandet mellan *véμω* och germ. **neman* är den hos Laroche påvisade utvecklingen 'utdelar' > 'tilldelar' > nästan eller praktiskt taget liktydighet med *δίδομι* 'ger'. Den av Homeros "förannonserade" betydelsen 'för i bet' är väl belagd under denna senare period.

Medium *véμομαι* uppträder under period 2 (a) i den från 'nyttjar' praktiskt taget frigiorda betydelsen 'bebor, äger, har', (b) i betydelsen 'om djur: betar', även i vissa utvidgade eller metaforiska användningar härav.

I det attiska språket (period 3) går vissa användningar av *véμω/ véμομαι* ur bruk, andra för en tynande tillvaro. På väg att försvinna är aktivt *véμω* i betydelsen 'styr, regerar' liksom det pastoralala 'för i bet'. Tillbakagång i språket kännetecknar det aktiva *véμω* 'utdelar' och 'tilldelar, tillägnar'. Å andra sidan ökar användningen av medialt *véμομαι* 'tilldelar sig'; 'mottar vid delning eller arv'. Detsamma gäller medium i betydelsen 'betar' som metafor, särskilt om eld 'slukar, förtär'. *Νέμομαι* används också passivt: 'utdelas', 'tilldelas', 'fördelas'. I den klassiska attiskan finner man också spår av ett aktivt *véμω* 'betraktar som' vilket återgår på 'tilldelar (någon eller något någonting)' via specialiseringen 'tillskriver' el. dyl.

I den postklassiska grekiskan, koine, ändras betydelseområdet hos *véμω* föga. Förändringarna gäller i stort frekvens och till en del användningsområde och nyansering. Särskilt bör nämnas att verbet kan uppträda helt likvärdigt med *δίδομι* 'ger'. Full synonymitet mellan verben var under utveckling redan i attiskan.

Den övertygande analysen hos Laroche 1949 gör det omöjligt att lägga grekiska lexikografers översättning av *véμω* med *δίδομι* som bas för sedd rotidentitet mellan *véμω* och germ. **neman*.

Ovanstående mycket kortfattade och summariska referat av Laroche

1949 ger i grova drag innehållet hos *véμω* och författarens uppfattning om förhållandet mellan betydelseerna, med undantaget: förklaringen av den pastorala användningen. Övertygande i fråga om denna är följande analys och förklaring av Laroche i ett särskilt kapitel V. Aktivt *véμω* 'för i bet, låter beta' utgår, liksom hela verbets innehåll, från 'utdelar' men inte omedelbart utan från ett härtill sekundärt 'fördelar' här med specialiseringen '(upprepat) fördelar (djuren) i grupper, fortlöpande omgrupperar el. omplacerar i sökandet av föda', 'vallar på detta aktiva sätt'. Det nämnda belägget hos Homeros bevarar bättre än 'för i bet' utgångsbetydelsen. Medialt *véμομαι* 'om djur: betar' fungerar som passivum härtill med den ursprungliga betydelse 'vallas på beskrivna sätt'.

Förhållandet mellan verbet *véμω* och dess (säkra) nominala avledningar *νόμος*, *véμεσις*, *-νομος* behandlar Laroche i var sitt kapitel.

I ett kapitel III diskuterar Laroche således nominet *νόμος* 'ordning', 'bestämmelse, lag', 'sed'; även 'melodi'. Dess innehåll utgår närmast från den verbala betydelsen 'fördelar; organiserar', sekundär till 'utdelar'. Till *νόμος* är verbet *νομίζω* 'har som bruk el. sed' m.m. bildat.

I ett kapitel IV behandlas nominet *véμεσις* (< **véμετις*) 'avsky för el. upprördhet över el. klander av det otillbörliga, hederskänsla', 'klander, förtal'; 'bötesstraff för otillbörlig handling'; 'hämd', 'orsak till straff, i synnerhet onåd eller misskredit hos gudarna eller hos människor'. Ordet är att förklara mot bakgrund av en sammansatt idé om Zeus som styrande över människors öden och organisatör av en allmän moralisk och materiell ordning, liksom hos *νόμος* utgående från en verbal betydelse 'fördelar, organiserar', sekundär till 'utdelar'.

I kapitel V behandlas utförligt de många sammansättningarna på *-νομος*. Med tanke på mitt syfte med referatet av Laroche 1949 nöjer jag med konstaterandet: sammansättningarna som går till *véμω*/*véμομαι* kompletterar den synkrona och diakrona innehållsbilden hos verbet utan att ändra denna. Detsamma kan därmed sägas om alla (säkra) nominala bildningar till (**nem-* i) *véμω*: de ändrar inte den synkrona och diakrona bilden av verbets och så här långt verbrotens innehåll, men stärker och kompletterar analysen av *véμω*.

Det *véμω* närstående grekiska verbet *νομάω*, behandlat av Laroche i kapitel II, tyder på att roten **nem-* rymde ett moment av rörelse.

Laroche ådagalägger i studien över *νομάω*, med förekomst hos Homeros och efterhomerisk poesi, dels att verbet inte (som tidigare ansetts) utgör ett deverbativum till *véμω* utan en parallellbildning direkt till roten **nem-*, dels att *νομάω* sannolikt röjer att betydelsen 'utdelar' hos *véμω* återgår på en konkretare rörelsebeskrivande användning.

Laroche inordnar paret νέμω – νομάω bland ett antal betydelsenära dubletter, förutom νέμω – νομάω στρέφω – στρωάω, τρωπάω, τρέχω – τρωχάω, πέτομαι – πωτάομαι, πέλομαι – πωλάομαι. Hans inträngande analys röjer att verbet med -έ- i paren beskriver handlingen resultativt-abstrakt, medan verbet med -ω- har en iterativ-intensiv beskrivande prägel.

Verben i paret νέμω – νομάω avser båda en rituell utdelning av bröd eller kött och vin, men skillnaden består i att νομάω motsatt νέμω tar fasta på aktionens utförande: utskänkningen(s gester) laget runt, så att säga tecknar en bild av processen. Utan motsvarighet hos νέμω används νομάω också om hantering av roderstång och om (svängande) rörelser i olika riktningar med redskap eller vapen o.d. hållet i händerna samt (allmänna) om svängande eller häftiga rörelser med kroppsdel eller hela kroppen (bl.a. i dans el. vild flykt). Laroche ser ”tendre la main en tous sens” som grundbetydelse hos roten *nem-.

Νέμω:s äldsta belagda betydelse är således ’utdelar’. Härifrån har övriga användningar utvecklats. Νομάω är en pallellbildning till ifrågasvarande rot *nem- och tyder närmast på att denna i grunden är rörelse-betecknande.

1.4 Sammanfattande ställningstagande

Benveniste och av allt att döma flera med honom har nog resonerat på följande sätt vid sammanställningen av det germanska och det grekiska verbet: Germ. *neman betyder (vid sidan av ’ta’) ’motta’ som ju kan bytas ut mot ’få’. Mot bakgrund av växlingen ’ge’ : ’få’ hos ett verb som *få* och den ’ge’ närliggande gängse översättningen ’utdelar’ av grek. νέμω kan det germanska och det grekiska verbet även på goda semantiska grunder hållas samman. Som ovan framhållits har germ. *neman grundbetydelsen ’gripa’. Betydelseområdet hos νέμω utgår från ’utdelar’, samtidigt som det grek. verbet sannolikt ytterst är rörelsebetecknande och avser handrörelser.

Sammanställningen av *neman och νέμω blir därmed helt omöjlig. Härtill kommer att *nem- i germ. *neman eventuellt är en ombildning av *em- i lat. *emo* osv. vilket om så är fallet redan i förväg avgör frågan om relationen *neman – νέμω.

2 Andra manifestationer av radikalt indoeuropeiskt **nem-*

Som inledningsvis framhållits utgör kapitel 1 med diskussionen av **neman*, *emo*, *véμω* uppsatsens kärna. Behandlingen här av andra ord i indoeuropeiska dialekter, som bör uppmärksammas och har diskuterats ur aspekten radikalt **nem-* överhuvud, har en mycket tentativ och summarisk karaktär.

2.1 Fornindiska *námati*

Mayrhofer (II: 14–15) anför en indo-iran. rot skriven med versaler, NAM, vartill presens *námati*, med fr.a. den intransitiva betydelsen 'böjer sig, bockar sig'; även trans. 'bockar, böjer'; med vapen som objekt blir betydelsen 'parerar, avvärjer'. Jämför översättningen av verbet hos Monier-Williams 1899: 'to bend, to bow, to bow to, subject or submit oneself to'.

Till find. *námati* svarar avest. *nəmati* 'böjer sig (undan)', med prefixen *apa-* och *fra-* blir betydelsen 'flyr undan'. Härmed att sammanställa är tok. A,B *näm* 'bend (forward); incline', särskilt i uttrycket *palsko nám* 'bend the mind to, decide to' (se Adams 1999).

De indo-iranska och tokariska verben avser båda (främst) ryggrörelser, bugning, böjning. För den skull kan man inte ta för givet att **nem-* här från början var begränsat till kroppsrörelse. Till sammanfattningen i kapitel 3 tar vi med oss frågan: kan find. *námati* osv. vara rotsamhörigt med gr. *véμω*?

2.2 Latin *nemus*, grekiska *véμως* m.fl.

De etymologiskt identiska lat. *nemus* och gr. *véμως*, båda n., har, om än i regel med viss tvekan, sammanställts med gr. *véμω*. Benveniste (1931: 79–85) och Laroche (1949: 258 f.), vilken sistnämnde stödjer och kompletterar Benveniste, gör såvitt jag förstår klart att ordets egentliga betydelse är 'åt gudom helgad skog'. Det är att sammanhålla med forniriska *nemed* 'heligt ställe (i tempel)' och frankiska *nimid* 'helig skog'.

Det **nem-* som abstraheras ur grek./lat. **nemes-* visavi kelt./germ. **nemeto-*, samt en bas **nemesun-* som Fraenkel (1938: 409–10) påvisar i lit. namnet *Nemunas* 'Niemen', vill Laroche snarast ge icke-indoeuropeiskt ursprung.

2.3 Find. *namas* n., avest. *nəmah* n. 'vördnadsbetygelse, vördnadsbevisning'

I fornindiska och avestiska finner man ett neutrum *namas* respektive *nəmah* med betydelsen 'vördnadsbetygelse, vördnadsbevisning (även som hedersgåva); vördnadsbjudande hälsning'. Se Mayrhofer (II:16 resp. Bartholomae 1904). Monier-Williams översätter även med eng. *bow* ('bugning').

2.4 Avestiska *nəmah* n. 'lån'

Vid sidan av det formellt identiska *nəmah* n. 'vördnadsbetygelse, vördnadsbevisning' finns i avestiska ett *nəmah* 'lån' ("darlehen"). Det tar emot att skilja de båda *nəmah* åt. Men de står semantiskt långt från varandra, samtidigt som *nəmah* n. 'lån' til betydelse är jämförelsevis lättförenligt med lit. *núoma*. lett. *nuõma*, se nästa avsnitt.

2.5 Lit. *núoma*. lett. *nuõma*

Hos Fraenkel 1962–65 behandlas nomenet lit. *núoma* 'arrende, arrendeavgift', lett. *nuõma* 'arrende, (arrende)avgift'. Möjligen skall man se ett samband mellan *núoma/nuõma* och det i förgående avsnitt nämnda avestiska *nəmah* 'lån' (betydelserna är lättförenliga).

3 Sammanfattning: Radikalt *nem- och dess konstituent

Semantiken förbjuder rotsamhörighet mellan germ- **neman* och grek. νέμω. Hos det germanska verbet är grundbetydelsen 'gripa, ta' ofrånkomlig, medan grek. νέμω utgår från betydelsen 'utdelar' som i sin tur sannolikt är sekundärt till ett konkretare 'sträcker ut händerna i olika riktningar'. Se avsnitten 1.1, 1.3. Till yttermera visso talar en del för att **nem-* i **neman* är en ombildning av det synonyma **em-* i lat. *emo* osv. Se avsnitt 1.2.

Det tentativa ställningstagandet i fråga om manifestationerna av annat indoeuropeiskt **nem-* (kapitel 2) har stannat vid följande:

Bara under det spekulativa antagandet att vederbörande rot **nem-* i starten var mera allmänt rörelsebetecknade med en redan på rotstadiet

differentierad användning om ryggrörelser och om handrörelser kan grek. *véμω* och find. *námati* sammanhållas.

Mayrhofer (II:16) ger find. *namas*/avest. *nəmah* 'ärebetygelse' grundbetydelsen 'tilldelning' och för nomenet till roten i grek. *véμω*. Mera tilltalar en sammanställning av substantivet med find. *námati*. Grundbetydelsen skall då vara '(vördnadsfull) bugning'.

Både avest. *nəmah* 'lån' och det semantiskt besläktade lit. *nuóma*/lett. *nuóma* 'arrende(avgift)' lämnas här utan försök till rotplacering. Det faktum att indoeuropeisk rothomonymi är en välkänd företeelse hissar alltid en varningsflagg i sammanhang som dessa.

I fråga om lat. *nemus* 'skog' och sammanhörande ordgrupp förefaller antagandet hos Laroche 1949 om icke-indoeuropeiskt ursprung mest sannolikt.

Referenser

- Adams, Douglas Q., 1999: *A dictionary of Tocharian B*. Amsterdam: Rodopi.
- Bartholomae, Christian, 1904: *Altiranisches Wörterbuch*. Strassburg: Carl von Trüner.
- Beekes, Robert S.P., 2009: *Etymological Dictionary of Greek*. Brill.
- Benveniste, Emile, 1931: "Nemus". I: *Bulletin de la Société de la linguistique de Paris* XXXII, s. 79–85.
- Benveniste, Émile, 1973: *Indo-European Language and Society* (translation of Benveniste, Émile, 1969: *La vocabulaire des institutions indo-européenne*). London: Faber and Faber Limite.
- Bjorvand, Harald, och Lindeman, Fredrik Otto, 2000: *Våre arveord*. Oslo: Novus forlag.
- Chantraine, Pierre, 1968–1980: *Dictionnaire étymologique de la langue grecque. Histoire de mots* 1–4. Paris: Klincksieck.
- Grimm, Jacob, und Grimm, Wilhelm, 1845–1971: *Deutsches Wörterbuch*. Leipzig: Hirzel.
- Fraenkel, Enst, 1962–65: *Lithauisches etymologisches Wörterbuch*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Laroche, Emmanuel, 1949: *Histoire de la racine NEM- en grec ancien*. Paris: Klincksieck.
- Mayrhofer, Manfred, 1992–2000: *Etymologisches Wörterbuch des Altindiarischen* I–III. Heidelberg: Carl Winter.
- Monier-Williams, Monier, 1899: *A Sanskrit–English dictionary etymologically and philologically arranged*. Oxford: Clarendon Press.
- Pokorny, Julius, 1959: *Indogermanisches etymologisches Wörterbuch* I. Bern: Francke.

- LIV = Rix, Helmut (ed.), 1998: *Lexikon der indogermanischen Verben*. Wiesbaden: Reichert Verlag.
- Szemerényi, Oswald, 1989: "Gothic niman, arbinumja and latin patrimonium, matrimonium, patrinus, matrimus". I: *Indogermanica Europea. Festschrift für Wolfgang Meid zu 60. Geburtstag am 12.11*, s. 359–385.
- Trautmann, Reinhold, 1923: *Baltisch-slavisches Wörterbuch*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Vetter, Emil, 1953: *Handbuch der italischen Dialecte I. Texte mit Erklärung, Glossen, Wörterverzeichnis*. Heidelberg: Carl Winter.

